

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Дитяча та сімейна арт-терапія в реабілітаційному процесі”

за освітньо-професійною програмою **«Клінічна та реабілітаційна психологія»**

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

спеціальність **053 Психологія**

Івано-Франківськ – 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни “Дитяча та сімейна арт-терапія в реабілітаційному процесі” для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» за Освітньо-професійною програмою «Клінічна та реабілітаційна психологія» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти – 2020. 14 с.

Розробник: Шкраб’юк Вероніка Степанівна, доцент кафедри загальної та клінічної психології, кандидат психологічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології.

Протокол від “21” вересня 2020 р. № 2

Завідувач кафедри загальної та клінічної психології

(Москалець В.П.)

“21” вересня 2020 р.

Схвалено методичною комісією факультету психології

Протокол від “24” вересня 2020 р. № 2

Голова

(Пілецька Л. С.)

© Шкраб’юк В.С., 2020 р.

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Дисципліна вільного вибору студента	
Модулів – 1	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	Освітній рівень: другий (магістерський)	12 год.	6 год.
самостійної роботи студента - 6		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
Мова навчання: Українська		Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30% / 70%

для заочної форми навчання – 10% / 90%

Мета навчальної дисципліни:

теоретико-практичне ознайомлення студентів з арт-терапевтичним підходом у роботі реабілітаційного психолога, засвоєння знань про загальні основи арт-терапії та використання арт-терапевтичних психотехнологій в реабілітаційній роботі з сім'ями та дітьми.

Завдання:

- ознайомлення студентів із теоретико-методологічними поняттями арт-терапії;
- розглянути особливості створення арт-терапевтичного простору в реабілітаційному процесі, логіки структури арт-терапевтичного кабінету, необхідних засобів для проведення арт-терапії;
- розкриття чинників арт-терапевтичного впливу в реабілітаційному процесі;
- вивчення алгоритму психологічного супроводу та реабілітації сім'ї в арт-терапії;
- аналіз основних аспектів арт-терапії в реабілітаційній роботі з дітьми.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Місце навчальної дисципліни визначається фундаментальною роллю для майбутніх психологів знань, вмінь та навичок з організації психологічної діагностики, психотерапії, психокорекції та реабілітації засобами арт-терапії. Дисципліна поєднує теоретичні та прикладні аспекти таких галузей знань як «Реабілітаційна психологія», «Сучасна клінічна психологія», «Психодіагностика та психокорекція», «Психологічне консультування в реабілітаційному процесі».

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології та професійної підготовки у процесі навчання, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК 4. Здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну, профілактично-просвітницьку) з використанням науково верифікованих методів та технік. СК 7. Приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності. СК 9. Дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. СК 11.Здатність створювати, організовувати та реалізовувати психологічний супровід та

реабілітацію людині у ситуації хвороби.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
ПР12. Застосовувати відповідну наукову інформацію щодо вирішення проблем профілактики, збереження, відновлення здоров'я та реабілітації та оцінювати її за критеріями адекватності.
ПР13. Використовувати модифікації існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності психолога у медичних, санітарно-курортних та реабілітаційних закладах.

Програма навчальної дисципліни: Змістовий модуль I. Теорія та методологія дитячої арт-терапії в реабілітаційному процесі

Тема 1. Поняття арт-терапії в реабілітаційному процесі

Базові основи арт-терапії. Історія розвитку арт-терапії. Функції арт-терапії в реабілітації. Форми арт-терапії. Основні підходи в класифікації форм арт-терапії. Основні принципи у використанні арт-технік в реабілітаційному процесі. Мобілізація ресурсного потенціалу людини.

Тема 2. Основні аспекти арт-терапії в роботі з дітьми

Поняття дитячої арт-терапії. Завдання та принципи дитячої арт-терапії. Форми арт-терапевтичної роботи з дітьми. Етапи арт-терапевтичного процесу. Діагностичні арт-техніки в роботі з дітьми. Структура складання корекційних програм для дітей в реабілітаційному процесі. Особливості роботи з підлітками. Індивідуальна та групова арт-терапія з дітьми та підлітками.

Тема 3. Методи арт-терапії в роботі з особливими дітьми

Арт-терапевтичні методи діагностики та корекції емоційних розладів у дітей та підлітків. Робота з агресивними дітьми. Методи арт-терапії в корекції депресивних станів та агресивності. Особливості роботи реабілітаційного психолога з дітьми з затримкою психічного розвитку. Використання арт-терапевтичних технік в роботі з дітьми з ЗПР. Робота реабілітаційного психолога з гіперактивними дітьми. Арт-терапевтичні техніки для корекції імпульсивності.

ТЕМА 4. Арт-терапія в роботі з дітьми, які перебувають в складних життєвих ситуаціях

Основні поняття та категорії дітей, які знаходяться в складній життєвій ситуації. Психотравмуючі ситуації у сім'ї. Психологічні наслідки насильства в

сім'ї. Ефективність арт-терапії в роботі з дітьми, які пережили насильство. Особливості формування девіантної поведінки в підлітковому віці. Використання арт-терапевтичних технік в роботі з девіантними підлітками. Робота реабілітаційного психолога з дітьми, які позбавлені батьківської опіки.

Змістовний модуль II. Теорія та методологія сімейної арт-терапії в реабілітаційному процесі

ТЕМА 5. Сімейна арт-терапія

Основні положення сімейної арт-терапії. Процес й особливості арт-терапії сім'ї в реабілітаційному процесі. Завдання арт-терапії сім'ї. Арт-терапевтичні технології в роботі з сім'єю. Дослідження дитячо-батьківських стосунків в сім'ї та сімейній системі. Робота з батьківськими сценаріями.

Тема 6. Використання методів арт-терапії в роботі з сім'єю

Особливості роботи з темою роду в арт-терапії. Сімейні кризи: допомога та супровід методом арт-терапії. Вплив відносин в сім'ї та розвиток дітей. Практики діагностики відносин учасників сімейної системи. Використання батьківства як ресурсу в сімейній системі. Особливості психокорекційної роботи з сім'єю в реабілітаційному процесі.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I. Теорія та методологія дитячої арт-терапії в реабілітаційному процесі												
ТЕМА 1. Поняття арт-терапії в реабілітаційному процесі	16	2	4	-	-	10	16	2				14
ТЕМА 2. Основні аспекти арт-терапії в роботі з дітьми	14	2	2			10	14	2	2			10
ТЕМА 3. Методи арт-терапії в роботі з особливими дітьми	16	2	4			10	16					16
ТЕМА 4. Арт-терапія в роботі з дітьми, які перебувають в складних	14	2	2			10	14					14

життєвих ситуаціях												
Разом за змістовим модулем I	60	8	12			40	60	4	2			54
Змістовний модуль II. Теорія та методологія сімейної арт-терапії в реабілітаційному процесі												
ТЕМА 5. Сімейна арт-терапія	16	2	4			10	16	2				14
ТЕМА 6. Використання методів арт-терапії в роботі з сім'єю	14	2	2			10	14					14
Разом за змістовим модулем II	30	4	6			20	30	2				28
Усього годин	90	12	18			60	90	6	2			82

Теми семінарських занять

з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Поняття арт-терапії в реабілітаційному процесі	4	
2.	Основні аспекти арт-терапії в роботі з дітьми	2	2
3.	Методи арт-терапії в роботі з особливими дітьми	4	
4.	Арт-терапія в роботі з дітьми, які перебувають в складних життєвих ситуаціях	2	
5.	Сімейна арт-терапія	4	
6.	Використання методів арт-терапії в роботі з сім'єю	2	
	Разом	18	2

Самостійна робота

Семестр / тема	Зміст самостійної роботи	Обсяг (год.) денна форма/ заочна форма	Форма контролю	Тиждень, на якому здійснюється контроль
II/1	Тема 1. Поняття арт-терапії в реабілітаційному процесі Обговорити основні види арт-терапії, визначити їхню актуальність. письмове повідомлення/реферат	10/14	Усне і письмове опитування на семінарських заняттях Контроль самостійної роботи	2
	Тема 2. Основні аспекти арт-		Усне і письмове	

II/2	терапії в роботі з дітьми письмове повідомлення/реферат, аналіз технік арт-терапії	10/10	опитування на семінарських заняттях Контроль самостійної роботи	4
II/3	Тема 3. Методи арт-терапії в роботі з особливими дітьми письмове повідомлення/реферат, аналіз технік арт-терапії	10/16	Усне і письмове опитування на семінарських заняттях Контроль самостійної роботи	6
II/4	Тема 4: Арт-терапія в роботі з дітьми, які перебувають в складних життєвих ситуаціях письмове повідомлення/реферат, презентація, аналіз технік арт-терапії	10/14	Усне і письмове опитування на семінарських заняттях Контроль самостійної роботи	8
II /5	Тема 5. Сімейна арт- терапія письмове повідомлення/реферат аналіз технік арт-терапії	10/14	Усне і письмове опитування на семінарських заняттях Контроль самостійної роботи	10
II/6	Тема 6: Використання методів арт-терапії в роботі з сім'єю письмове повідомлення/реферат, презентація, аналіз технік арт-терапії	10/14	Усне і письмове опитування на семінарських заняттях Контроль самостійної роботи Тестування Контрольна робота	12
	Разом	60/82		

В процесі самостійної роботи студент пише реферат / письмове повідомлення на одну з обраних тем:

1. Арт-терапія в ієрархії напрямів, заснованих на мистецтві.
2. Психологічна природа і функції символу в арт-терапевтичній діяльності.
3. Психотерапевтичні відносини: перенесення і контрперенесення.

4. Монотипія в роботі з дітьми.
5. Ізотерапія як засіб роботи з емоціями.
6. Основні завдання арт-терапії в роботі з сім'єю.
7. Арт-терапія в роботі з дітьми в умовах освітнього процесу.
8. Арт-терапія в роботі з сімейними парами.
9. Методологічні основи допомоги парам.
10. Піскова терапія в роботі з дітьми та підлітками.

Критерії оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни, є:

- 1) своєчасне і у повному обсязі виконання всіх навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- 2) глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- 3) вміння самостійно аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку;
- 4) вміння застосовувати методи психологічної діагностики, психокорекції та психопрофілактики на практиці;
- 5) вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

Розподіл балів, що отримують студенти

Форма підсумкового контролю – залік

Поточне опитування та самостійна робота						Всього
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
Усне і письмове опитування на семінарських заняттях - 5 б. Контроль самостійної роботи (презентація, реферат, письмове повідомлення, аналіз технік тощо) – 5 б. Тестування (T1,T2,T3,T4 по 10 б.) – 40 б.				Усне і письмове опитування на семінарських заняттях - 5 б. Контроль самостійної роботи (презентація, реферат, письмове повідомлення, аналіз технік тощо) – 5б Тестування (T5,T6 по 10 б) -20 б. Контрольна робота–5б		100
Сумарна кількість – 100 балів.						

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (пояснення)
90 – 100	A	відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)

80 – 89	B	дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
70 – 79	C	добре (загалом правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
60 – 69	D	задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
50 – 59	E	достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
26 – 49	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)
0-25	F	неприйнятно (з обов'язковим повторним курсом)

Критерії усного і письмового опитування на семінарських заняттях здійснюються за 5-бальною шкалою.

5 балів «відмінно» - ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем, які розглядаються на семінарі. Знання мають бути осмисленими, що виявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до виконання завдань не лише у форматі репродукції, а й з елементами креативності.

4 бали - «добре» - ставиться за наявність у студента знань щодо більшості питань, які розглядаються на семінарському занятті. Притім, знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).

3 бали «задовільно» - ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з теми семінару, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.

2 бали «незадовільно» - ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем з теми семінарського заняття, або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.

Критерії оцінки тестового контролю:

9-10 балів «відмінно» - студент дав не менше 90% правильних відповідей;

7-8 балів «добре» - студент дав не менше 70% правильних відповідей;

5-6 балів «задовільно» - студент дав не менше 50% правильних відповідей;

1-4 бали «незадовільно» - студент дав менше 50% правильних відповідей;

0 балів - завдання відсутнє.

Критерії оцінки реферату/письмового повідомлення:

5 балів (відмінно): тема реферату/письмового повідомлення актуальна та відзначається практичною значущістю; у роботі здійснено критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; матеріал роботи добре структурований, логічно викладений; роботу оформлено з дотриманням встановлених правил; студент демонструє здатність робити у рефераті/письмовому повідомленні логічні висновки та узагальнення; проявляє здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання.

4 бали (добре): тема реферату/письмового повідомлення актуальна; у роботі здійснено аналіз основних аспектів проблеми; використано джерела, які дають змогу розкрити теоретичні й прикладні аспекти теми; матеріал реферату/письмового повідомлення загалом структурований, логічно викладений; оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам; студент послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може

аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує фактичні та статистичні дані.

3 бали (задовільно): тема реферату/письмового повідомлення не є актуальною; у роботі здійснено поверхневий аналіз основних аспектів проблеми; використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему; реферат/письмове повідомлення містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст; робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є суттєві недоліки.

2 бали (незадовільно): завдання виконане частково; студент не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно; текст реферату/письмового повідомлення є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним реферату/письмового повідомленню іншого студента на таку ж тему.

1 бал (незадовільно): завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті теми реферату/наукового повідомлення; робота не оформлена, здана не вчасно чи відсутня.

0 балів – завдання відсутнє.

Критерії оцінки презентації:

5 балів (відмінно): у презентації відображено глибоке, чітке розуміння та усвідомлення матеріалу, аналітичний та творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, висловлене власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю, логічністю та послідовністю.

4 бали (добре): у презентації містяться важливі твердження щодо проблемних питань, презентація має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають її тематику; прослідковується певна логічна структура в розміщенні інформації; презентація починається із вступу, надає інформацію в певному порядку і завершується викладенням важливих наукових моментів та висновків; не повністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені.

3 бали (задовільно): презентація сфокусована на темі, але поверхнево висвітлює її; естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення); важко вловити структуру подання інформації; немає посилань на використані джерела або не всі правильно оформлені.

2 бали (незадовільно): завдання виконане частково; презентація студента не містить відповідь на поставлене завдання, не є аргументованою; не містить посилань на джерела, що вивчаються; не містить аналізу відповідних теорій, концепцій, наукових течій, свідчить про наявність значних прогалин у знаннях студента, викладена з порушенням логіки подання матеріалу, містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень.

1 бал (незадовільно): завдання практично не виконано, презентація не розкриває сутності питання, або допущені грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність знань у студента, або їх безсистемність та поверховість, невміння сформулювати думку та викласти її, незнання основних положень навчальної дисципліни; наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми, презентація не оформлена, здана не вчасно чи відсутня.

0 балів – завдання відсутнє.

Критерії оцінки контрольної роботи:

5 балів «відмінно» - студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей на контрольні запитання, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань.

4 бали «добре» - студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час письмових відповідей на контрольні запитання, в

основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

3 бали «задовільно» - студент загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час письмових відповідей на контрольні запитання, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-2 бали «незадовільно» - частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час письмових відповідей на контрольні запитання, допускаючи при цьому суттєві помилки.

0 балів - завдання відсутнє.

Орієнтований перелік програмових питань з курсу «Основи арт-терапії»

1. Поняття арт-терапії в психологічній науці.
2. Історія розвитку арт-терапії.
3. Базові основи арт-терапії. Функції арт-терапії.
4. Форми арт-терапії.
5. Основні підходи в класифікації форм арт-терапії.
6. Основні принципи у використанні арт-технік. Мобілізація ресурсного потенціалу людини.
7. Поняття дитячої арт-терапії. Завдання та принципи дитячої арт-терапії.
8. Форми арт-терапевтичної роботи з дітьми. Етапи арт-терапевтичного процесу.
9. Діагностичні арт-техніки в роботі з дітьми.
10. Структура складання корекційних програм для дітей в реабілітаційному процесі.
11. Особливості роботи з підлітками.
12. Індивідуальна та групова арт-терапія з дітьми та підлітками.
13. Базові техніки МАК в роботі з дітьми.
14. Техніки активізації ресурсних станів за допомогою МАК.
15. Основні положення сімейної системної арт-терапії.
16. Особливості роботи з темою роду в арт-терапії.
17. Арт-терапія в роботі з агресією.
18. Арт-терапія в роботі з дітьми та підлітками в ситуації насилля.
19. Використання арт-терапевтичних технік в роботі з дітьми з ЗПР.
20. Робота реабілітаційного психолога з гіперактивними дітьми.
21. Арт-терапевтичні техніки для корекції імпульсивності.
22. Робота реабілітаційного психолога з дітьми, які позбавлені батьківської опіки.
23. Практики діагностики відносин учасників сімейної системи.
24. Арт-терапія дитячо-батьківських взаємин.
25. Особливості психокорекційної роботи з сім'єю в реабілітаційному процесі.

Методи навчання

Лекційна форма проведення занять, яка передбачає застосування таких методів:

1. Пояснювально-ілюстративного.
2. Проблемного викладання.

Семінарські та практичні форми занять, які передбачають застосування методів:

1. Частково-пошукового.
2. Дослідницького.

3. Репродуктивного.
4. Інтерактивного.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Усне і письмове опитування на семінарських заняттях, контроль самостійної роботи (конспект першоджерела, термінологічний словник, аналіз статті, письмове повідомлення тощо), контрольна робота, тестування, підсумковий контроль.

Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчального курсу
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Навчальна та довідкова література.
4. Текстові та електронні варіанти тестів для поточного контролю знань.

Рекомендована література

Базова

1. Копытин А.И., Свистовская Е.Е. Руководство по детско-подростковой и семейной арттерапии. СПб.: Речь, 2010. 256 с.
2. Тараріна О.В. Арт-коучінг. Техніки ПРОСТих рішень. - К., Астамір-В, 2015.
3. Тараріна О.В. Арт-кухня: чарівні рецепти. Л., 2014.
4. Тараріна О.В. Глибинна арт-терапія: практики трансформацій - К., Астамір-В, 2017.
5. Тараріна О.В. Пісочна терапія: практичний старт. К., Астамір-В, 2017.
6. Тараріна О.В. Практикум з арт-терапії в роботі з дітьми. - К., Астамір-В, 2018.
7. Тараріна О.В. Супервізія в арт-терапії: складні випадки та делікатні теми в роботі психолога. - К., Астамір-В, 2018.
8. Копытин А.И. "Системная арт-терапия". СПб.: Питер, 2001.
9. Киселева М.В. Арт-терапия в работе с детьми: Руководство для детских психологов, педагогов, врачей и специалистов, работающих с детьми. – СПб.: Речь, 2006. – 160 с.

Допоміжна:

1. Бернацька, О. Виховання самостійної особистості засобами філію-арт-терапії. Психолог. Шкільний світ. 2010. № 16. С. 3–7.
2. Белогурова, М. Арт-терапевтичний супровід дошкільників. Психолог дошкілля. 2013. № 4. С. 1–16.
3. Ветко, Г. Арт-терапия в работе психолога детского лагеря отдыха. Психолог. 2014. № 7, спецвыпуск: Психолог у дитячому літньому оздоровчому таборі. С. 52–55.
4. Власюк, М. Арт-терапія: лікування мистецтвом. Відкритий урок: розробки, технології, досвід. 2008. № 7/8. С. 90.
5. Вознесенська, О. Арт-терапії сім'ї. Психолог. Шкільний світ. 2005. № 39. С. 9–14.
6. Вознесенська, О. Шляхом арт-терапії у пошуках натхнення. Психолог.

2011. № 17. С. 3–5.

7. Вознесенська, О. Арт-терапевтична майстерність : радість й розвиток для всієї сім'ї. Психолог. Шкільний світ. 2008. № 1. С. 24–26.

8. Волошина, М. Арт-терапія у роботі зі студентами в період адаптації до навчання. Психолог. Шкільний світ. 2013. № 13/14. С. 107–112.

Інформаційні ресурси

1. www.flogiston.ru/libraru
2. <http://azps.ru>
3. www.philosophy.ru/.
4. www.psych.uw.edu.pl.
5. www.psychologia.

Автор _____ / Шкраб'юк В.С. /
(підпис) (прізвище та ініціали)

